

Pierwsze podróże geograficzne

Od kilku tysięcy lat ludzie podróżowali w celach handlowych, a także prowadząc wojny. Początkowo, gdy nie znano kompasów, podróże morskie odbywały się tylko wzdłuż brzegów. Wykorzystanie kompasu pozwoliło na podróże przez otwarty ocean.

Pod koniec XV wieku Europejczycy odkryli Amerykę. Czerpano stamtąd złoto, surowce, a przywożono warzywa i owoce.

W 1488 roku portugalski żeglarz **Bartolomeu Diaz** dołynął na południowy koniec Afryki.

Dziesięć lat później szlak morski do Indii po raz pierwszy przebył inny Portugalczyk, **Vasco da Gama**. Daleki Wschód był źródłem „korzeni”, jak wówczas nazywano różne przyprawy. Jego odkrycie miało więc ogromne znaczenie w handlu.

Jedną z najważniejszych wypraw był rejs dookoła świata, w który wybrał się **Ferdynand Magellan**. Ten portugalski żeglarz zorganizował za pieniądze hiszpańskiego króla wyprawę, która wyruszyła w 1519 r., płynąc w kierunku zachodnim. Okręty opłynęły od południa Amerykę przez cieśninę, nazwaną później imieniem odkrywcy (Cieśninę Magellana), przepłynęły przez Ocean Spokojny i dotarły na Filipiny, gdzie Magellan zginął z rąk Filipińczyków. Pozostali członkowie wyprawy wrócili do Hiszpanii we wrześniu 1522 r., dowodząc kulistego kształtu Ziemi.

→ Wyprawa Ferdynanda Magellana

W XVIII wieku **James Cook** jako pierwszy Europejczyk zbadał północne wybrzeże Australii i uznał, że ląd ten nadaje się do zamieszkania. Jednak dopiero na początku XIX wieku osiedlili się tam pierwsi Europejczycy.

Ważne!

Wyprawy odkrywcze podejmowane przez Europejczyków okazały się katastrofalne dla wielu plemion, narodów, a nawet całych cywilizacji, które funkcjonowały przed przybyciem europejskich najeźdźców i zostały przez nich zniszczone.

Z drugiej strony zdarzało się, że odkrywcy przywozili z wypraw zarazki, które wśród mieszkańców nowo odkrytych lądów były niegroźne, lecz wywoływały groźne epidemie w Europie.

Udział Polaków w poznaniu świata

W poznawaniu świata brało udział wielu Polaków. Doskonałym przykładem są osiągnięcia **Edmunda Strzeleckiego**. Ten polski podróżnik, geograf i geolog w 1834 r. wyruszył w naukową podróż dookoła świata, która zajęła mu 9 lat. Badał Amerykę Północną i Amerykę Południową. Potem poznawał Hawaje i wyspy Polinezji. Największą sławę przyniosły mu jednak badania Nowej Zelandii i Australii.

Najwyższy szczyt Australii nazwany *Mount Kosciuszko* (czyli *Góra Kościuszki*), zbadany i nazwany tak przez Edmunda Strzeleckiego.

Ciekawostka

Dla upamiętnienia zasług Edmunda Strzeleckiego Australijczycy nazwali jego nazwiskiem pasmo górskie i dwa szczyty. Na jego cześć nazwano też pustynię, rzekę, jezioro i miasto.

Jednym z najwybitniejszych przyrodników przełomu XIX i XX wieku był **Antoni Dybowski**. Znaczący udział w poznaniu świata mieli także wspomniany w innym rozdziale badacze Antarktydy – **Henryk Arctowski** i **Antoni Dobrowolski**. Ich imię nosi polska Stacja Antarktyczna.

Ignacy Domeyko badał geologię i poszukiwał surowców mineralnych w Chile. **Benedykt Dybowski**, **Aleksander Czekanowski** i **Jan Czerski** badali Syberię. *Imieniem Czerskiego i Czekanowskiego nazwane są wielkie pasma górskie.*

Również dzisiaj nasi rodacy wspinają się na niezdobyte wcześniej szczyty lub wyznaczają nowe trasy. Najnowszym wyczynem Polaków jest dotarcie do źródeł Amazonki. Jednym z ich odkrywców jest **Piotr Chmieliński**, który jako pierwszy w 1985 r. przepłynął kajakiem całą Amazonkę – prawie 7 tysięcy kilometrów.

Wyprawy odkrywcze pozwalają na poznanie świata i poszerzenie wiedzy o nim. Pozwalają opisać wszelkie obiekty geograficzne i biologiczne na Ziemi. Pomagają je chronić, a wiedzę o nich upowszechniać zarówno na lekcjach przyrody, jak i w nauce.